

Göteborgstraktens mossor nu kartlagda

Det var en stillsam helgförmiddag i slutet av april 1998. Jag satt i arbetsrummet och mikroskoperade lavar. Plötsligt kommer barnen inrusande och skriker:

– Pappa, nu står det sådana där knäppa lavgubbar och tittar på vår mur.

Och mycket riktig. En försiktig titt bakom köksgardinen avslöjade en mindre grupp fältklädda personer utanför trädgårdsmuren. Med sina lappar var man i full färd med att beskåda cementens vegetation av *Tortula*, *Homalothecium* och annat. Vi bodde då i en femtiotalsvilla på Gläntevägen i Backa på Hisingen. Jag kände först inte igen folket, blev därför nyfiken på vad som var i görningen och klev strax ut på gången framför huset. En av deltagarna i gruppen fann sig manad att förklara vad man höll på med. Med pedagogik kan man säkert blidka de mest vrånga och obildade fastighetsägare, tänkte han nog.

– Vi tittar på mossor, urskuldade han sig.

– Så intressant, sa jag.

– Det här är en mossa, konstaterade han och sträckte fram en liten grön tuss.

– Jaså, sa jag med spelad förvåning.

Så mycket längre hann nu inte lektionen framskrida förrän vi plötsligt insåg att vi nog kände varandra. Och under stor munterhet kunde Pär Johansson, Ingemar Herber och de andra nu slappna av och i lugn och ro titta närmare på vår mur. En ytterligare poäng i detta högst oväntade sammanträffande var att jag också kunde visa fram den alldeles nyutkomna artefaktboken över rödlistade mossor i Sverige – en bok som ingen av deltagarna ännu hade sett. Efter en stunds givande samvaro drog man så vidare för att söka de bryologiska skatterna i traktens ekskogar och bergbranter.

Vi hade alltså fått ett besök av Mossornas Vänner som just då undersökte den ruta inom vilken vårt hus låg. Det är resultatet av

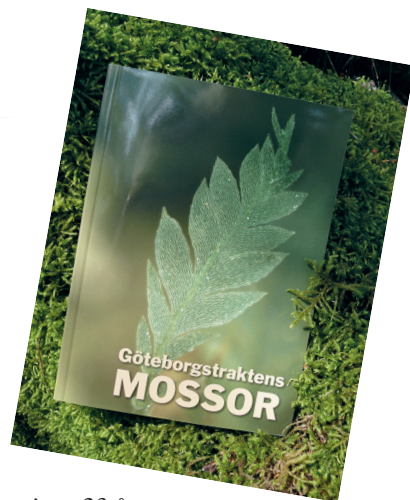
denna illustra förenings 23 år långa fältinventering som härmed anmäls.

Vi har i vårt land en rik tradition av provinsfloror. Detta gäller i synnerhet för kärlväxter där ett kontinuerligt flöde av böcker ständigt kompletterar och förnyar vår kunskap. Men när det gäller litteratur om våra lägre växter är utbudet betydligt magrare. Desto mer glädjande är det då att få se en ny skrift om Göteborgstraktens mossor av Tomas Hallingbäck med flera.

Bokens 128 sidor innehåller bland annat följande: En inledning med historik, metodik för inventeringen, nomenklatur samt undersökningsområdets topografi, geologi och klimat. I resultatdelen beskrivs mossornas utbredningsmönster, vilka arter som ökat, minskat eller försvunnit samt alla intressanta nyfynd. Därefter följer en presentation av olika mossmiljöer runt Göteborg med angivande av viktigare karaktärsarter.

Den kommenterade artlistan fyller 63 sidor med alla från området kända arter i bokstavsordning. Mossornas frekvens anges med det antal rutor i vilka de blivit funna. Härtill kommer en beskrivning av varje arts ekologi jämte eventuella kommentarer.

I en bilaga sist i boken finns en exkursionsguide till några artrika platser i Göteborgstrakten, samt en presentation av föreningen Mossornas Vänner. På bakre pärmens insida hittar man en CD-skiva med kompletterande material som utbredningskartor, exkursionsdeltagare, fyndlistor, fotografier samt alla artiklarna i Mossornas Vänner's tidskrift.

Sammanlagt har 109 personer deltagit i inventeringen som omfattar ett område inom ungefär fem mils radie från Göteborg, det vill säga från lilla Edet i norr till Frillesås i söder och från ytterstskärgården i väster till Alingsås i öster. Inalles har 169 rutor om 5 × 5 kilometer (ett ekonomiskt kartblad) inventerats – totalt 5 400 kvadratkilometer. Inte mindre än 21 170 artregistreringar har gjorts. Från området känner man idag 594 mossarter. Man har funnit 40 för området nya mossor, men inte återfunnit 57 som tidigare påträffats här.

För första gången har vi i och med Mossornas Vänners mångåriga fältverksamhet nu en mycket klarare bild över Göteborgstraktens mossor. Boken är användbar såväl för den som intresserar sig för mossor i största allmänhet eller mossors geografi och ekologi eller deras användbarhet som miljöindikatorer i synnerhet. Den är en viktig utgångspunkt för artbevarande och naturvård och ett betydande tidsdokument vid uppföljning av floraförändringar.

Finns det då någon kritik att rikta mot boken? Ja, det kan väl i så fall vara att man skulle vilja veta ännu mer. Det sägs till exempel att man av praktiska skäl ”undvek tomtmarker, fabriksområden, bostadsområden och liknande”. Även om detta nu, efter vad som inledningsvis framgått, inte verkar vara alldeles sant, måste man ändå konstatera att ruderatområden kan vara givande miljöer även för kryptogamer. Detta har bland annat lichenologen Göran Thor visat för lavarnas del i sin undersökning av Eriksbergs gamla varvsområde i Göteborg.

Man slår också fast att attrikedomen per inventeringsruta i Göteborgsområdet endast är hälften så stor (125 mot 250) jämfört med den mossinventering av Sotenäset som paret Bergqvist & Blomgren publicerade 1998. Detta är ganska anmärkningsvärt och förklaras litet svepande som ”att noggrannheten i vår inventering var betydligt mindre och varierade mycket”. Det finns uppenbarligen mer att göra.

Litteraturlistor brukar vara ett nålsöga för många författare, så även här där diverse stavfel och smärre inadvartenser tyder på att korrekturläsningen gått litet väl snabbt. Särskilt en liten

lustighet kan jag inte låta bli att kommentera. Efter citatet av den gamla Göteborgsfloran av Olaus Bromelius, 1694: *Chloris gothica ...* läser man till sin förvåning: ”(hör med Lars Arvidsson)”. Jag kan nu inte minnas om vi redan talat om saken, men om frågan fortfarande skulle vara aktuell så ställer jag gärna upp på en diskussion.

Vi gläder oss nu åt att den länge så efterfrågade boken kommit. Den blir ett viktigt redskap i arbetet med mossor inte bara i Göteborgsområdet utan i Sverige och Norden som helhet. Alldeles säkert uppfyller den målsättningen som man finner sist på bakre pärmen, nämligen att ”stimulera till ökat intresse för denna gröna sköna värld”.

Grattis och tack till alla som har varit med och arbetat!

✿ LARS ARVIDSSON

Göteborgstraktens mossor

Tomas Hallingbäck, Peter Carlsson, Pär Johansson, Gerhard Kristensson & Peter Sögård 2008. Utgiven av Föreningen Mossornas Vänner. 128 sid. ISBN 978-91-633-2359-1. Pris 240:- inkl. porto.

Beställ boken från Mossornas Vänner genom att sätta in 240 kr på föreningens postgiro 13 37 88-0. Vill man slå på stort kan man i stället sätta in 340 kr på nämnda konto och därmed samtidigt förvärva mossfloran över Sotenäset som nämns ovan. Denna erbjuds nämligen i ett rabatterat paketpris.